

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

Діяльнісне або практичне українознавство передбачає виконання дітьми творчих завдань. Проте це пізнання має сягати рівня державності, зовнішньої та внутрішньої політики.

Повноцінна людина повинна знати якомога більше про свій край, рідну землю, поважати її історію, народ, культурні цінності. А тому українознавство як предмет повинна відображати систему наукового підходу та носити прикладний характер в ролі виховного чинника особистості.

Службська А.Я.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Зі зміною суспільства на інформаційну стадію розвитку відбувається зміна морально виховання. У вищій школі важливого значення набуває формування морально досконалої особистості, яке було і залишається одним із центральних напрямів виховання майбутніх працівників різних професій. Сучасна вища школа обов'язково має звертати увагу на загальнолюдські цінності, розвивати все краще, що є в історичному, духовному досвіді нашої країни.

Проаналізувавши духовний розвиток студентської молоді в сучасних умовах, можна стверджувати, що кожний студент-медик живе у площині соціально-економічних, політичних відносин. Склалася унікальна ситуація: сучасна молодь сповідує корисливі ідеали, забуваючи про вічні загальнолюдські цінності, маючи при цьому велику духовну спадщину. Духовний, моральний розвиток людини як індивіда не встигає за науково-технічним прогресом. Необхідність морального виховання обумовлена рядом причин: по-перше тим, що людина не народжується моральною істотою, а лише може стати нею у процесі своєї життєдіяльності; по-друге, тим, що особистий досвід будь-якого студента відображає його індивідуальні інтереси. Усвідомлення загальних інтересів та цінностей, формування здібностей орієнтувати свою поведінку на них – складний процес, який передбачає цілеспрямований вплив вихователя; по-третє, тим, що процес морального виховання не починається і не закінчується у період навчання.

Основним напрямом морального виховання у ході навчального процесу є гуманізація, тобто формування у студентів-медиків ставлення до людини, як найвищої цінності, а не як засобу досягнення особистих цілей. На різних етапах підготовки майбутніх працівників медичної сфери необхідне використання декількох методів морального впливу. Так, для студентів-медиків перших і других курсів найбільш ефективними є методи етичної інформації і моральної оцінки. Це означає, що при вивченні на першому курсі історії України, історії української культури, основ педагогіки та психології, психології спілкування, на другому курсі – філософії, деонтології в медицині важливо не лише знайомити студентів-медиків із загальнолюдськими нормами і цінностями, але й використовувати метод їх моральної оцінки, сприяти формуванню у них адекватного відношення до цих цінностей, тобто становленні моральної свідомості майбутніх працівників медичної сфери. Для цього поряд з традиційними (включення відповідних проблем в лекції, обговорення їх на семінарських та практичних заняттях) використовуються і нетрадиційні методи (ділові та рольові ігри, соціальне моделювання, соціально-психологічні тренінги тощо).

Слід зауважити, що висока духовність, моральність є творчим індивідуальним актом, внутрішнім проявом духовності людини, за допомогою якого високоморальна людина узгоджує свою діяльність з вищими загальнолюдськими духовними цінностями і водночас визначає свій індивідуальний шлях приєднання до них. На жаль, багато людей «зрозуміли гірку істину, що без духовності і моралі жити легше і вигідніше».

Соловійова Н.М.

СОЦІОПРАГМАТИЧНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРМІНІВ КОНЦЕПТОСФЕРИ СТРАХОВОЇ МЕДИЦИНИ У MEDICAL WORD BANK

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Сучасні тенденції розвитку словникового складу англійської мови віддзеркалюють прагматичний підхід щодо цього явища і дозволяють говорити про появу нової лінгвістичної парадигми – функціональної лексикології, саме яка вивчає її функціонування, взаємозв'язок мови і середовища, мовних структур, з одного боку, та діяльностей, з іншого. Термін «прагматика» по різному трактується мовознавцями-термінологами: наука щодо вживання мови [Leech, 2009], про мову у контексті [Parret, 1985], наука, що аналізує усі ті умови, за яких людина використовує мовні знаки [Колшанський, 2004], визнає людський фактор у якості провідного постулату прагмалінгвістики [Степанов, 1987; Арутюнова, 2001; Гак, 2003]. Прагматика виокремлює внутрішні закономірності, за якими здійснюються відбір та адекватне вживання слів у конкретному акті комунікації, а також визначає взаємодію між процесами номінації та прагматичною природою лексичних одиниць, спираючись, таким чином, на три прагматично-релевантні чинники: змістовий, соціальний, психолінгвістичний.

Спеціальна медична лексика характеризується можливостями різного перетворення і зміни лексико-семантичних одиниць з метою номінації всього того, що представляється необхідним і соціально

значущим в той чи інший період розвитку мови. Ця теза підтверджується на прикладі вузького пласта, орієнтованого на понятійну сферу страхової медицини. У цій області спостерігається найтонша спеціалізація, збільшення кількості найменувань, який є однією з складових частин вокабулярю організації охорони здоров'я, тематично представленими з іншими підсистемами, що можна зобразити у вигляді такого ланцюга: Практичне надання медичної допомоги → Страхова медицина → Охорона здоров'я → Ресурси / Обслуговування → Менеджмент / Фінанси.

Формування нових понять і розширення значень функціонуючих термінів обумовлено динамічністю розвитку медицини в цілому і страхової, зокрема, прийняттям і дією урядових законопроектів, впровадженням сучасного медичного обладнання, платних послуг за медичне обслуговування.

Соціальні передумови сприяли появі таких термінів, міжнародних аббревіатур, символів, які донедавна взагалі не існували в мові медицини, і не завжди зрозумілі для тих, хто маніпулює ними: менеджмент у охороні здоров'я, що історично з'явився тільки сьогодні, фундатори державних програм здоров'я, страхові агенти, бухгалтери, юристи, інженери, що зайняті у галузі охорони здоров'я, лікарі – клініцисти, медсестри і, нарешті, кожен з нас для кваліфікованого спілкування з питань особистого страхування здоров'я.

Аналіз 165 лексичних одиниць, що обслуговують фінансову діяльність системи охорони здоров'я, відібраних з наявних лексикографічних джерел, показав, що їх можна розподілити на 4 основні понятійні групи: пряма виплата (direct payment); страхування (insurance); державні кошти (public funds); державне страхування у разі хвороби (National Health Insurance). Всі вони ієрархічно пов'язані між собою, структурно об'єднані, утворюючи сім'ї споріднених значень, і знайшли своє місце в таксономії.

Практика доводить, що некоректне знання термінологічних номінацій часто призводить до неправильного розуміння дійсності, ускладнює розшифровку семантики термінів, характерних для понятійного поля досліджуваної субмови, яка містить і лексику, запозичену з інших наук: право, економіка, психологія, фінансова справа.

Одна з причин різновариантності перекладу термінів полягає і у відсутності тлумачних галузевих словників. У процесі дослідження була зроблена спроба дати тлумачення низці фінансових термінів, яка б повно відображала їх понятійну суть. Наведемо приклади трактування змісту назв провідних страхових організацій США (reimbursement organizations), які компенсують медичному працівнику оплату за надання медичних послуг: «Blue Cross», «Blue Shield» – найбільш популярні страхові компанії, які рекомендують клієнтам фірми компенсації на вибір; third party payer – термін-синонім для номінації організації-посередника, коли оплата рахунку реалізується через третю особу; preferred provider organization (PPO) – організація, яка виконує страхування з правом обрання фірми виплати страхової суми (одноразово або як ренти); health maintenance organization (HMO) – організація, яка страхує та виплачує страхову суму щомісяця; individual practice association (IPA) – асоціація, де клієнт сплачує суворо встановлений страховий внесок щомісячно і обслуговується приватним лікарем, якого запропонувала установа, що уклала з ним контракт.

Таким чином, впродовж останніх десятиліть відбулися якісні зміни складу досліджуваної термінології, що потребує подальшого наукового тлумачення її змісту. Однією з активних сил, що породжують виникнення великої кількості номінаційних інновацій, є процес суспільного розвитку, який характеризується появою нових реалій. Отже, соціальний контекст функціонування мови, який лежить в основі соціолінгвістики, є суттєвим важелем впливу соціопрагматичної обумовленості функціонування термінів концептосфери страхової медицини у Medical Word Bank.

Телеки М.М.

МОВНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦЯ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Процеси глобалізації, які відбуваються в Європі, в усьому світі, висувають до фахівця широкий спектр вимог, і перш за все – високий професіоналізм, вміння встановлювати контакти.

Входження України в європейський освітній простір передбачає новітні підходи до комунікативних зв'язків. Реалізація мовних стратегій у європейському просторі обумовлена потребами практики, поглиблення і розширення міжнародних контактів. З метою введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців затверджена Національна рамка кваліфікацій, де передбачена здатність фахівцем ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Іноземна мова – потужний засіб комунікації, інструмент засвоєння знань і навичок, обміну інформацією. Крім знання іноземної мови, фахівець має опанувати навички орієнтації у нестримному потоці інформації, взаємодіяти у міжкультурному контексті, адекватно та толерантно виявляти ставлення до дій, позицій, очікувань представників інших культур.

Вміння послуговуватися мовними стратегіями у професійній діяльності означає обрати адекватні технології засвоєння і використання мов народів світу, володіти здатністю регулювати й координувати взаємини між людьми, узгоджувати дії, спільну діяльність. Поняття «мовні стратегії» визначають як

систему технологій, засобів та підходів навчального та позанавчального плану, що забезпечують володіння однією або кількома мовами. Комунікація розглядається у контексті стратегічного процесу, що передбачає застосування ефективних стратегій для розв'язання комунікативних завдань. (Андрущенко В.П., Скубашевська О.С). Окреслена проблематика досліджувалася багатьма вченими, зокрема: типи стратегій і мовні структурні рівні (Акінчиць Н.Г.); практика як основа реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі (Базиліак Н.О.); інтеграційні процеси як фактор розвитку освітнього простору полікультурного регіону (А. Шогенов); мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу у європейському просторі (Т. Скубашевська); методика формування стратегій автономної навчальної діяльності у студентів-першокурсників у роботі з іншомовним тестом (Т. Тернових) тощо.

Філософські, психологічні та педагогічні проблеми реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі розглядали провідні вчені В.Андрущенко, В. Бех, У. Вайнарх, Г. Ведель, А. Загнітко, Л. Танюк, С. Тер-Минасова, О. Токменко, Г. Чердниченко та ін. Методикам навчання іноземній мові присвятили праці Н. Авшенюк, Л. Аза, Т. Артемчук, І. Бім, Л. Версан, Т. Годованець, М. Палій, К. Скиба, Л. Щерба та ін. Відомо, що для найбільшої оптимізації формування і використання мовних стратегій у сучасних умовах слід зважати на вплив внутрішніх і зовнішніх причин на процеси вивчення, поширення і використання різних мов. Значною мірою ці чинники діють, у першу чергу, на формування потрібних знань, умінь і навичок у рамках комунікативної компетенції. Рушійною силою такого впливу є національна, регіональна, етнічна самоідентифікація особистості. На вивчення мови позначаються також фактори прихильності до того чи того соціокультурного простору, прагматичні інтереси людини, бажання самореалізуватися.

В епоху європейської інтеграції України поглибилися процеси мобільності. Мотивацією студента взагалі, зокрема його мотиви до вивчення іноземних мов, спричинені подальшою можливістю працювати в одній з європейських країн. Вивчення механізмів мовних стратегій у встановленні економічних чи культурних контактів, у міжособистісному спілкуванні є основним засобом налагодження міжкультурного діалогу, досягнення толерантності і взаєморозуміння, подолання суперечностей та конфліктів, які час від часу можуть виникати у майбутній професійній діяльності.

З-поміж інших чинників професійної компетентності майбутнього фахівця належне місце посідають мовні стратегії. Серед різноманітних типів мовних стратегій можуть бути корисними для студентів такі: аналіз ходу мовного спілкування. Комунікація віддзеркалює пошуки спільної мови, виробленням основ діалогічної співпраці; кооперативні й некооперативні: пов'язані з елементами гри і ритуальної мовної поведінки; інформативні та інтерпретативні стратегії: повідомлення інформації, з'ясування справжнього стану справ, коли відбувається суперечка чи обмін думками з будь-якого питання; стратегії впливу адресата на партнера по спілкуванню, спонукання до дії, обміну думками з окремих питань, ухвалення рішень. Адресат, застосовуючи тактику імпліцитного вираження значення, використовує соціальні акти прохання, непрямого спонукання, побажання.

Розуміння комунікативного партнера, нагальних завдань, що потребують одночасного розв'язання, може бути досягненим лише за допомогою мовних стратегій, які забезпечують проникнення в суть проблеми, тенденцій її розгортання у відповідності з культурними традиціями і сучасним станом розвитку народів європейського простору.

Мовні стратегії стають невід'ємною частиною професійної компетенції, формують здатність спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової або професійної діяльності.

Тимофієва М.П.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Вивчення структури рефлексії, динаміки її розвитку представляє великий інтерес, оскільки дозволяє наблизитися до розуміння механізмів формування особистості. Людина має володіти низкою додаткових специфічних рис: протистояти інформаційному тиску і маніпуляції, швидко осмислювати і долати проблемні ситуації, самоусвідомлювати внутрішні засади своєї діяльності, формувати індивідуальний образ, професійну перспективу тощо. Найважливішою особливістю рефлексії є здатність керувати власною активністю відповідно до особистісних цінностей. Активна рефлексія дає змогу зробити професійну самореалізацію активним, творчим і особистісно значущим процесом. Водночас рефлексивний аспект цього процесу вивчено недостатньо. Метою даної роботи є дослідження сформованості рефлексивних процесів у студентів-медиків Буковинського державного медичного університету, зокрема індивідуальної рефлексії та комунікативної взаємодії.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі були застосовані методи теоретичного (зіставлення, систематизація, класифікація, узагальнення) та емпіричного дослідження. На різних етапах емпіричного дослідження обиралися і використовувалися комплекс методів і прийомів, що включав: стандартизовані опитувальники; психодіагностичну методику індивідуальної міри рефлексивності А.В. Карпова, В.В. Пономарьової; методику «Оцінки комунікативних і організаторських схильностей особистостей» (КОС). Отримані дані піддавалися кількісному аналізу з подальшою їх якісною інтерпретацією і змістовним узагальненням.

Здійснений теоретико-методологічний аналіз рефлексії, дає підставу розглядати це поняття, як форму активного особистісного переосмислення людиною того чи іншого змісту індивідуальної свідомості, необхідної для успішного здійснення діяльності. Такий підхід визначає цілісне уявлення про рефлексію як єдність її особистісних та інтелектуальних критеріїв. Процес підготовки спеціалістів медичного профілю, з функціонуванням в системі "людина-людина" повинен включати психологічні рефлексивні методи, які дозволяють підвищити ефективність навчальної діяльності, рівень комунікативної компетентності, оволодіти професією.

Визначені особливості впливу інтелектуальної, особистісної, комунікативної рефлексії на розвиток особистості. Одним із показників сформованої навчальної діяльності студентів є високий рівень її свідомої регуляції. Для того, щоб успішно навчатися у вищому навчальному закладі необхідно вміти самостійно організувати свою навчальну діяльність; практично володіти навчальними діями; рефлексивно усвідомлювати сутність і підґрунтя виконуваних дій, оцінювати їх відповідність цілям та умовам діяльності і визначати найбільш ефективні способи засвоєння знань. Підтверджено, що критеріями сформованості рефлексивної культури, підвищення рівня комунікативної компетентності медичного працівника, є теоретичні знання про рефлексію; комунікативну компетентність; рефлексивні вміння; здібності до рефлексивної діяльності; наявність мотивації рефлексивної діяльності; усвідомленість процесу формування рефлексивної культури. За результатами дослідження рівня розвитку індивідуальної рефлексії у абітурієнтів та студентів-медиків БДМУ, розроблена тема розвитку рефлексії для програми підготовчого курсу. З'ясовані можливості та передумови формування комунікативної компетентності та механізмів рефлексії майбутніх медичних працівників у вищих медичних закладах освіти.

Тодоріко А.Д.

ВПЛИВ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ДОВІРИ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Феномен довіри в сучасному світі є надзвичайно поширеним явищем, це пов'язано в першу чергу з тим, що в процесі соціалізації індивід набуває певних правил та норм поведінки в суспільстві, що призводить до формування його свідомості. Вплив навколишнього середовища, а зокрема людей сприяє на формування довіри індивіда на міжособистісному рівні та згодом в процесі входження людини в політику та на його рівень відношення до політичних інститутів, тобто політичної довіри, що актуалізує дане дослідження.

Метою дослідження є з'ясування впливу міжособистісної довіри на формування довіри до політичних інститутів.

Поняття довіри як соціально-психологічний феномен виник у суспільстві з початку формування перших соціальних груп і вже перші згадки про довіру ми спостерігаємо у творах видатного китайського філософа Конфуція який зазначив, що правителю потрібні три джерела: зброя, продукти і довіра. Правитель, який не володіє всіма трьома, має передовсім відмовитися від зброї, потім від продуктів, та будь-якою ціною триматися за довіру: "Без довіри ми не зможемо вистояти". Для з'ясування сутності поняття «довіра», варто окреслити її суб'єкт та об'єкт. Кожна людина може стати суб'єктом й одночасно об'єктом довіри. Будь-який об'єкт викликає довіру, тільки якщо володіє властивостями безпеки (надійності) і корисності (значущості, цінності) для людини. Формування довіри до політичних інститутів зумовлено в першу чергу зі становленням особистості в суспільстві та рівнем стабільності політичної системи. В умовах забезпечення соціальних та економічних потреб людини державою і формується відношення довіри чи не довіри до органів публічної влади. Міжособистісна довіра на мікрорівні, тобто між людиною-людиною, між людиною та соціальною групою варто окреслити основним фактором, що впливає на становлення особистості являється процес соціалізації - процес набуття та засвоєння індивідом системи норм, цінностей та правил поведінки у суспільстві. Проходячи даний процес на людину впливає в першу чергу її оточення і залежно від нього і формується довіра до людей. Первинна соціалізація — охоплює дитинство, юність та молодість і є характерною тим що людина соціалізується через своє безпосереднє оточення (родина, друзі, родичі). Інститутами соціалізації є сім'я та освіта.

Детальніше зупинимось на освітньому факторі. Освіта як соціальний інститут має історичний характер. Як зазначалося, система освіти як соціальний інститут, суттю ж, внутрішньою основою, найважливішою ознакою освіти є її здатність впливати на розвиток людини, готувати особистість до активної соціальної діяльності. У процесі навчання людина засвоює соціальний досвід у формі знань, розвиває свої задатки та здібності, формує інтереси й нахили. Тут закладаються основи світосприйняття молодої людини, розвиваються її здібності, навички суспільної діяльності. Через освіту здійснюється передача інформації про нагромаджені людством цінності матеріальної і духовної культури, забезпечується наступність у розвитку суспільного виробництва. Знання є провідною формою діяльності суб'єкта, його соціалізації. Вони стимулюють розвиток пізнавальних здібностей особистості, закладають основи допитливості, прагнення знань, пізнавальних потреб. Усе це зумовлює формування спрямованості індивіда на активну соціальну діяльність, ініціативу й творчість. Політична сфера являється вихідною точкою формування політичної довіри, тут індивід набуває політичного досвіду шляхом включення його у